

ті формування, що не змогли знайти «загальну мову» у першу чергу з представниками місцевих органів влади і управління. Чим вище рівень організації, тим міцніше і вагомніше і вищі його корумповані зв'язки в державних і правоохоронних органах.

Від рівня організації злочинних організацій, а також від області його діяльності залежать і способи вчинення злочинів учасниками цих формувань, які досить різноманітні. Чим вище рівень організації співтовариства, тим витонченіші і ефективніші ці способи.

Список використаної літератури:

1. Гуров А.И. Красная мафия / А.И. Гуров. — М.: Самоцвет, 1995. — 352 с.
2. Куликов В.И. Основы криминалистической теории организованной преступной деятельности / В.И. Куликов. — Ульяновск: Филиал Моск. ун-та, 1994. — 256 с.

БЄЛІК Л. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

ДЕЯКІ ПРИЧИНИ ВИСОКОГО РІВНЯ ЛАТЕНТНОСТІ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОДЕРЖАННЯ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

На виконання вимог, які було поставлено Європейським Союзом перед Україною в частині вдосконалення стандартів боротьби та протидії корупції, Верховної Радою України було прийнято ряд законів, які окреслили низку змін у законодавстві України, присвяченому протидії корупції та хабарництву, а саме було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність зі стандартами «Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією», який набув чинності 18 травня 2013 року [1], Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики», який набув чинності 9 червня 2013 року [2] та деякі інші. Цими законами було проведено заміну терміну «хабар» на термін «неправомірна вигода», який є більш широким та охоплює не тільки матеріальну вигоду, але й немайнову; всі правопорушення, пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, було віднесено до злочинів; здійснено криміналізацію обіцянки та пропозиції отримання неправомірної вигоди, розширено коло осіб, які можуть бути суб'єктами злочинів, означеної категорії.

Отже, спочатку законодавцем було внесено відповідні зміни у ст. 1 діючого на той час Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції» від 07 квітня 2011 року [3] (який втратив чинність з початком роботи системи подання та оприлюднення декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування відповідно до Закону України від 14 жовтня 2014 року N 1700-VII), а потім дослівно ідентичне визначення поняття «неправомірної вигоди» було наведено і у новому, діючому і на цей час, Законі України «Про запобігання корупції» 14.10.2014 р. № 1700-VII, а саме встановлено, що неправомірною вигодою — це грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав [4].

Злочини, пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, належать до загального масиву злочинів, пов'язаних з корупцією та виокремлюються з них за групою ознак, визначаючи які більшість науковців придержуються тотожних поглядів, але й є деякі розбіжності, пов'язані, насамперед, з тим чи входить до складу злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, провокація підкупу, тобто дії службової особи з підбурення особи на пропонування, обіцянку чи надання неправомірної вигоди або прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання такої вигоди, щоб потім викрити того, хто пропонував, обіцяв, надав неправомірну вигоду або прийняв пропозицію, обіцянку чи одержав таку вигоду [5]. Так, в деяких наукових джерелах, здебільшого присвячених дослідженню ще поняття «хабарництво», зустрічається думка про те, що провокація хабаря включається до родового поняття «хабарництва» внаслідок однорідності та тотожності термінології, що використовувалась під час написання диспозицій відповідних норм кримінального права [6], але більшість науковців, все ж таки, притримуються думки, з якою погоджуємося й ми, що сутність провокації підкупу слід винести за межі поняття одержання неправомірної вигоди, оскільки такі дії є видом зловживання з боку службових осіб, спрямовані на створення штучних ситуацій щодо одержання чи надання неправомірної вигоди та являють собою приклад незаконного способу створення доказів для обвинувачення саме у злочинах, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, тобто «провокація підкупу» має самостійне значення в структурній побудові корупційних злочинів та не відноситься до групи злочинів, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди [7], [8] та інші. Наведений нами теоретичний висновок щодо винесення складу злочину провокації підкупу за межі визначення злочинів, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди майже повністю корелюється з думкою з цього приладу практичних працівників правоохоронних органів, на яких покладено обов'язки щодо протидії злочинам, пов'язаним з одержанням неправомірної вигоди.

Виходячи з цього, вважаємо, що коло злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, має бути окреслено наступними статтями Кримінального кодексу України: ст. 354 «Підкуп працівника підприємства, установи чи організації», ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», ст. 368² «Незаконне збагачення», ст. 368³ «Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми», ст. 368⁴ «Підкуп особи, яка надає публічні послуги», ст. 369 «Пропозиція або надання неправомірної вигоди службовій особі», ст. 369² «Зловживання впливом» [9].

Аналізуючи причини високого рівня латентності та складності доказування обставин злочинів досліджуваної категорії Шепітько В.Ю. виділяє наступні: 1) специфічність характеру злочину, пов'язану з конфіденційністю спілкування двох осіб; 2) відсутність або недостатність традиційних слідів скоєння злочину; 3) одномоментністю та нетривалістю дій, що здійснюються під час передачі неправомірної вигоди; 4) завуальованістю та маскуванню предмету злочину; особливостями предмету доказування; 5) складностями у фіксації дій осіб, що дають та приймають неправомірну вигоду [7]. На нашу думку, до таких причин можливо додати специфічність суб'єкту отримання неправомірної вигоди, яка полягає у наявності у останнього різноманітних владних та службових посадових повноважень, пов'язаних з цим додаткових прав та обов'язків цієї особи, а також те, що суб'єкти злочинів, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди, завдяки наявності певних вимог до осіб, що займають керуючі посади та проведеному певному відбору, зазвичай мають високий рівень освіти, досвід роботи, професійну підготовку та добре обізнані з особливостями функціонування установ та підприємств, на яких вони працюють.

Список використаної літератури:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення національного законодавства у відповідність із стандартами Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією [Електронний ресурс]: закон України від 18. 04. 2013 р. № 221-VII. — Електрон. дан. (1 файл). — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. — Назва з екрана.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реалізації державної антикорупційної політики [Електронний ресурс]: закон України від 14. 05. 2013 р. ((набрав чинності 9 червня 2013року) № 3208-VI. — Електрон. дан. (1 файл). — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>. — Назва з екрана.
3. Закон України від 07.04.2011 №3206-VI «Про засади запобігання і протидії корупції» // Відомості Верховної Ради України. — 2011. — № 40. — Ст. 404.
4. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 49. — Ст. 2056.
5. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25-26. — Ст. 131.

6. Кримінальне право України: Особлива частина: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 1999. — 565 с.
7. Криміналістика: підручн. / В.Ю. Шепітько, В.О. Коновалова, В.А. Журавель [та ін.] : за ред. В.Ю. Шепітька.- 5-те вид. переробл. та допов. — К.: Ін Юре, 2016. — 640 с.
8. Мельник М.І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, вдосконалення законодавства [Текст] / М.І. Мельник. — К. : Парламент. вид-во, 2000. — 460 с.
9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 25-26. — Ст. 131.

ВАЩУК О. П.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук

ЩОДО ВИОКРЕМЛЕННЯ НАПРЯМІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТАКТИКИ ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

Продовжуючи розробку вчення про невербальну інформацію ми зосередили свої наступні кроки на одному з розділів криміналістики, як криміналістична тактика. На цьому етапі, стала важливою адаптація та виокремлення місця невербальної інформації щодо наукознавчих основ та практичних даних криміналістичної тактики. Провівши аналітичний аналіз сучасних наукових праць, ми виділи таких авторів, як Ю.П. Аленін, В.А. Журавель, І.І. Когутич, В.В. Тіщенко, В.Ю. Шепітько, Б.В. Щур та інших, праці яких в подальшому будемо застосовувати як основні, визнані та перевірені на практиці. В свою чергу, під невербальною інформацією, у вузькому значенні, слід розуміти систему даних особистого характеру про соціальні, психологічні, фізіологічні і інші властивості учасників кримінального провадження, одержані безпосередньо за допомогою немовних засобів спілкування.

З метою виокремлення самостійних ключових напрямів дослідження тактики використання невербальної інформації в криміналістиці розкриваємо окремі найважливіші складові криміналістичної тактики, її поняття, систему, завдання, функції.

Криміналістична тактика, в широкому розумінні, це наукові положення щодо діяльності учасників кримінального провадження на досудовому розслідуванні і судовому провадженні. Категоріальний апарат криміналістичної тактики включає рекомендації, операції, комбінації, прийоми. Структура криміналістичної тактики представляє собою систему, що складається з: